א גוט מארגן מאנטאג פרשת וישלח, י"ג כסליו תשפ"ז. א פרייליכן, לעכטיגן און געבענטשטן גוט מארגן; א פרייליכן, לעכטיגן און געבענטשטן טאג; און א פרייליכן, לעכטיגן און געבענטשטן תמיד.

הייליגע, פרייליכע, לעכטיגע און לוסטיגע אידישע קינדער. מיר זענען דאך אזוי הייליג און לויטער, אזוי אויסגעריניגט, און מיר זענען דאך אזוי נאנט צום הייליגן באשעפער ברוך הוא.

יעקב אבינו'ס עבודה פון "בלתי לה' לבדו"

אין די וואכעדיגע פרשה שטייט אז יעקב אבינו איז איבערגעבליבן אליין, איז אהין געקומען דער שרו של עשו און זיך געראנגלט מיט אים. די לשון הפסוק איז: "ויעבר את אשר לו, ויותר יעקב לבדו, ויאבק איש עמו."

זאגט דער מאדזשיצער רבי אינעם ספר 'דברי ישראל': "ויעבר את אשר לו, ויותר לבדו" – יעקב אבינו האט זיך אריינגעווארפן מיט אלעס וואס ער האט און אלעס וואס ער טוט, ער האט זיך אינגאנצן אריינגעווארפן צו טון "בלתי לה' לבדו", אין א בחינה פון א מלאך, אן קיין שום אייגענע נגיעות אדער פניות. ער האט זיך איבערגעגעבן און זיך מבטל געווען אינגאנצן נאר פארן הייליגן באשעפער.

עס איז געווען ביז אזוי ווייט, אז דער מלאך וואס איז געשטאנען קעגן אים האט געהייסן א "איש"; יעקב איז צוגעקומען צו א פיל גרעסערע מדרגה ווי דער מלאך, אז קעגן אים האט דער מלאך בלויז געהייסן א "איש", בשעת יעקב אבינו איז געווען אין די מדרגה פון א מלאך.

"ויעבר את אשר לו" – יעקב אבינו האט איבערגעגעבן אלעס וואס ער האט; "ויותר יעקב לבדו" – יעקב האט אלעס איבערגעלאזט פארן "לבדו", פארן "בלתי לה' לבדו", פארן "אין עוד מלבדו". דאס איז געווען אזוי שטארק, אז "ויאבק איש עמו" – דער מלאך האט שוין געהייסן א "איש" אין פארגלייך צו אים.

הייליגע, לעכטיגע אידישע קינדער, חז"ל זאגן און עס שטייט אין די ספרים הקדושים, אז א עניו איז שטענדיג בשמחה. איינער וואס האלט זיך קליין האט נישט קיין קפידות און נישט קיין טרויעריגקייט; ער איז קיינמאל נישט צובראכן און קיינמאל נישט מיואש.

זאגט רבי חיים פאלאג'י אויפן פסוק "והיית אך שמח": "והיית אך" – אויב דו ווערסט זיין "אך", וואס דאס טייטש א מיעוט, אז דו ווערסט זיך האלטן קליין, דעמאלט "שמח" – ווערסטו שטענדיג זיין פרייליך. אבער א מענטש וואס איז א בעל גאוה און האלט זיך גרויס, ער ווערט שנעל אין כעס; ווען זאכן גייען נישט זיין ווען ער ווערט אויפגערעגט, ער ווערט צובראכן, מיואש און צוקלאפט.

לעבן מיט א פשוט'ע אמונה און הכנעה

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, אז מען לעבט מיט "בלתי לה' לבדו", לעבט מען מיטן אייבערשטן. "הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים" – דער אייבערשטער טוט אלעס, "ורצוננו לעשות רצון אבינו שבשמים" – אונזערע רצונות זענען בלויז צו טון דעם רצון פונעם הייליגן באשעפער מיט א גענוואלדיגע הכנעה און שפלות הרוח. עס עקזיסטירט נישט קיין "כוחי ועוצם ידי"; אלעס וואס איך טראכט, רעד אדער טו, אלעס איז מיט א השגחה פרטית פונעם בורא כל עולמים.

די מלאכי חבלה טרייבן אים ארויס פון גיהנום

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, רבי משה קאברינער זצ"ל האט אויף די עלטערע יארן דערציילט, אז מען האט אים געוויזן גן עדן מיט אלע גוטס וואס געפינט זיך דארט, און מען האט אים אויך געוויזן גיהנום. ער האט אויסגערופן: "בריידערלעך, גיהנום איז נישט גוט! עס איז ממש אזוי ווי די אלטע באבעס פלעגן עס פארשטעלן פאר אונז – מען שמייסט דארט מיט פייערדיגע ריטן!" דער גאנצער עולם האט אויסגעפלאצט אין א געוויין.

האט ער ווייטער געזאגט: "אבער וועז א איד לעבט מיט אמונה פשוטה מיט זיין גאנצן הארץ, אפילו די מלאכי חבלה טרייבן אים ארויס פון גיהנום. ווייל איינער וואס האט אמונה פשוטה קילט אפ דעם גיהנום, און זיי האבן מורא אז ער וועט עס אינגאנצן אפקילן. אז ער האט אמונה, ווארפט מען אים ארויס און מען פארשיקט אים פון דארט, ווייל אמונה פשוטה קילט אפ דעם גיהנום."

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, וועז א איד לעבט אינעם "שהכל נהיה בדברו", אינעם "אין עוד מלבדו", און אינעם "מה' מצעדי גבר כוננו". "שהכל נהיה בדברו" – אלעס וואס פאסירט אויף דער וועלט קומט נאר פון די ווערטער פונעם אייבערשטן מיט וואס ער

האט באשאפן די וועלט. פונעם "אין עוד מלבדו" און פון "בכל דרכיך דעהו" – אין אלע וועגן וואו מען גייט דארף מען געדענקען אז עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט. "מה' מצעדי גבר כוננו" – איבעראל וואו א מענטש קומט אן און וואו ער דרייט זיך, אלעס איז שוין אנגעגרייט מששת ימי בראשית לטובה פאר דעם מענטש, ווייל ער דארף יעצט דארט זיין.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, עס איז דא א גיהנום נאך הונדערט און צוואנציג יאר, און עס איז דא א גיהנום אויף דער וועלט. ביידע גיהנום'ס קילט מען אפ מיט אמונה פשוטה, מיט אמונה אין "אין עוד מלבדו", מיטן ארויסזאגן "אין עוד מלבדו", מיט לעבן בשמחה און מיט ענווה און שפלות הרוח. אזוי וויל דער אייבערשטער, און איך גלייב אז עס איז געווען גוט, עס איז גוט, און עס וועט זיין גוט. הייליגער באשעפער, איך בין זיך מכניע צו דיין רצון, איך האב נישט קיין אייגענע רצונות; מיין אינציגער רצון איז צו זיין בטל ומבוטל צום רצון ה'. דער הייליגער באשעפער האט באשאפן די וועלט, און מיר גלייבן מיט אן אמונה פשוטה אז דער הייליגער באשעפער איז דער בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. די וועלט פירט זיך ווייטער בלויז דורכן הייליגן באשעפער.

דער באשעפער פירט און האלט אויף די וועלט יעדע סעקונדע

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, וועז א מענטש באשאפט א זאך – ער בויט א מאשין אדער א נייע שאנק – ער קען עס נישט באשאפן יש מאין, ער ניצט דאס האלץ און די נעגל, אבער ער מאכט עס מיט זיינע הענט פאר א כלי. נאכדעם וואס ער ענדיגט די כלי, האט ער מער נישט קיין שייכות דערמיט; מען פארקויפט עס, עס גייט צו אנדערע מענטשן, און ער דארף עס מער נישט האלטן. די כלי דארף שוין נישט צוקומען צו אים, ער האט געענדיגט זיין פעולה.

דער הייליגער באשעפער אבער האט באשאפן די וועלט, און קיינער אנדערש קען זי נישט ווייטער פירן. "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" – דער הייליגער באשעפער איז דער מנהיג פון זיין וועלט און ער פירט זי ווייטער. די וועלט קען נישט האבן קיין קיום אפילו איין טריליאנסטל סעקונדע אן דעם וואס דער הייליגער באשעפער זאל זי האלטן, מחדש זיין און באנייען.

יעצט לאמיר אריינטראכטן: דער הייליגער באשעפער האט באשאפן די וועלט און ער האלט די וועלט; אן דעם וואס ער האלט זי, קען זי נישט עקזיסטירן. קען דען זיין אז א בשר ודם, א פשוט'ער מענטש, זאל איבערנעמען די וועלט? זאל פירן די וועלט אדער עפעס אויפטון אויף דער וועלט? אוודאי נישט! די וועלט פירט זיך דורכן הייליגן באשעפער זינט ששת ימי בראשית, פריער און שפעטער, לעולמי עד, העכער אונזערע השגות.

יעדע טריט פונעם מענטש איז אויסגערעכנט מן השמים

איר הערט, הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער? אז דער הייליגער באשעפער פירט די וועלט, און עס איז נישט איבערגעגעבן געווארן אין קיינעמ'ס הענט, דארפן מיר לעבן מיט א פנים מאירות, שמייכלען, לייכטן, גלאנצן, רואיג, דערהויבן, אויסגעלויטערט און אויסגעלייטערט. מיר זענען דאס עם סגולה, מיר פארשטייען די אמונה פשוטה אז דער הייליגער באשעפער פירט ווייטער די וועלט. דער הייליגער באשעפער האט באשאפן די וועלט מיט רחמים וחסדים, ער פירט עס ווייטער מיט רחמים וחסדים; מיר דארפן עס נאר גלייבן, און אז מען גלייבט, זעט מען עס. דער בעל שם טוב הקדוש טייטשט: "מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ" – יעדע תנועה, יעדע מקום וואו א מענטש קומט אן, יעדע פלאץ וואו א מענטש גייט און דארף עפעס טון, יעדע ריר אין דעם לעבן פון א מענטש איז אנגעשריבן און אויסגערעכנט פונעם הייליגן באשעפער.

דער הייליגער אסטראווצער האט דערציילט אז זיין טאטע, ר' אברהם איטשע, פלעגט פארקויפן קיכעלעך. ביינאכט פלעגן ער מיט די מאמע – דאס הייסט ר' אברהם איטשע מיט די רביצין – באקן קיכעלעך, און אינדערפרי פלעגט ר' אברהם איטשע, דער טאטע פון ר' מאיר יחיאל אסטראווצער, ארויסגיין עס פארקויפן צו מאכן פרנסה.

אפטמאל פלעגט ער מיטנעמען זיין קליינע יונגעלע, ר' מאיר יחיאל, וואס איז שפעטער אויסגעוואקסן דער גאון הגאונים. איינמאל אינמיטן וועג האט דער טאטע געזאגט פארן קינד: "מאיר יחיאל, זאלסט געדענקען, דער תכלית פון דעם וואס מיר גייען איז נישט צו פארקויפן קיכעלעך; מיר גייען ווייל 'מה' מצעדי גבר כוננו'. מיר דארפן דא גיין ווייל אזוי איז אנגעשריבן אויבן אין הימל,

אז מיר דארפן יעצט דא גיין. דעם וועג דארפן מיר גיין, און דעם וועג דארפן מיר צוריקקומען. דאס איז דער תכלית, דער תכלית איז נישט דאס פארקויפן די קיכעלעך.״

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, וואו א מענטש גייט, וואו א מענטש קומט אן, וואו א מענטש דרייט זיך – אלע מקומות און אלעס וואס א מענטש טוט – דער תכלית און דער יסוד דערפון איז נישט דאס וואס דו טראכסט, אז פארדעם גייסטו אדער פארדעם קומסטו, אדער פאר דעם טעם טוסטו עס. ״מה׳ מצעדי גבר כוננו״ – שוין פון ששת ימי בראשית איז אנגעשריבן אז דו דארפסט זיין דא און דו דארפסט זיין דארט, דו דארפסט טון דאס און דו דארפסט טון יענץ. מיר פארשטייען עס נאר נישט, מיר גלייבן אינעם הייליגן באשעפער.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, רבי הערשל זאקס, דער אייניקל פונעם חפץ חיים, האט דערציילט אז ער איז געווען ביים זיידן צוויי חדשים פאר ער איז נפטר געווארן לחיי העולם הבא. ער דערציילט אזוי: דער חפץ חיים פלעגט זיך אויף די עלטערע יארן אסאך מתבודד זיין, ער פלעגט זיך איינשפארן אליין און מאכן א חשבון הנפש.

די וויכטיגקייט פון שמחה של מצוה

ווען ער איז עלטער געווארן איז אים שווערער געווארן זיך מתבודד צו זיין, וויל ער האט שוין געדארפט צוקומען צו הילף און האט זיך נישט געקענט אליין באוועגן. ער פלעגט שטענדיג ברבים – די וואס האבן אים באדינט האבן געקענט הערן – מאכן זיינע חשבונות אויף אלע זיינע זכויות בעולם הזה וואס מען וועט פון אים פאדערן אין בית דין של מעלה.

איינמאל האט ער געזאגט אזוי: ״ישראל מאיר, האסט געגעסן מצה, האסט אליין געשריבן אין משנה ברורה די הלכות פון עסן מצה, אבער דו האסט נישט געהאט געוג שמחה של מצוה! דו האסט נישט געהאט געוג שמחה של מצוה!״ אזוי האט ער זיך מוסר געזאגט, און ער האט זיך דערשראקן פונעם יום הדין. דערנאך האט ער זיך מחזק געווען און געזאגט צו זיך אליין: ״דו לעבסט דאך נאך, קענסט עס נאך מתקן זיין.״

איר הערט, הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער? דער חפץ חיים׳ס דאגה איז געווען אז ער האט נאך נישט גענוג שמחה של מצוה.

עס האט דערציילט א איד, ר׳ מאיר ליבערמאן, אז איינמאל ערב שבת איז דער חפץ חיים צוריקגעקומען פון מקוה. אויף די עלטערע יארן פלעגט אים א בעל עגלה נעמען און ברענגען. ווען ער איז אהיימגעקומען, האט ער באצאלט פארן בעל עגלה. ער איז אריינגעקומען אין שטוב, איז ער צוגעגאנגען צום טיש און האט אנגעהויבן ממש צו טאנצן ארום דעם טיש מיט א געוואלדיגע שמחה, וויל ער האט זוכה געווען מקיים צו זיין די מצוה פון ״ביומו תתן שכרו״.

אונזער עבודת הקודש אין די שווערע צייטן פון עקבתא דמשיחא

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער! לאמיר אריינטראכטן. מיר לעבן אין אזא שווערע צייט, אין די צייט פון עקבתא דמשיחא. דער הייליגער באשעפער זאל שומר ומציל זיין, דער עשו פרובירט נאך אריינצוכאפן אביסל פאר משיח וועט קומען. מען גייט אים שעכטן, מען גייט מבטל זיין די סטרא אחרא, דעם יצר הרע, דעם עשו, דעריבער פרובירט ער נאך אריינצוכאפן וואס ער קען פאר מען מאכט אים אויס, פאר ער וועט בטל ומבוטל כעפרא דארעא. ער פרובירט אריינצוברענגען עצבות, מרה שחורה, שברון לב און פירוד לבבות צווישן אידישע קינדער.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, אונזער עבודת הקודש איז זיך מדבק צו זיין אין די תורה און אין די מסורת האבות. א איד דארף 24/7, אן קיין היסח הדעת, אויסשרייען: ״אין עוד מלבדו״, ״מה׳ מצעדי גבר כוננו״, ״בלתי לה׳ לבדו״. מיר זענען דא נאר צו טון דעם רצון ה׳ און מאכן א נחת רוח פארן בורא יתברך שמו.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, אונזער עבודת הקודש איז נישט צו ווערן וויי געטון פון קיינעם און קיינעם נישט וויי צו טון; נישט ווערן פארווייטאגט פון קיינעם און קיינעם נישט פארווייטאגן. מיר לעבן מיטן אייבערשטן, אזוי איז דער רצון השם, און מיר קענען עס באווייזן.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, מען דארף זיך האלטן שטארק מיט די דרך התורה און מיט ענווה. מיר האבן נישט קיין ״כחי ועוצם ידי״, מיר דארפן זיך האלטן שטארק מיט דעם אז עס איז נישטא

קיין שום שכל׳דיגע הסבר אויף די וועלט; אלעס זענען העכערע כוחות, הימלישע כוחות, תורה׳דיגע כוחות.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, מען דארף זיך מחזק זיין און זיך שטארקן. וויאזוי שטארקט מען זיך? אז מען גלייבט אז אלעס איז בהשגחה פרטית. מיר טוען גארנישט און מיר קענען גארנישט טון. מען לעבט מיטן אייבערשטן, מען לעבט מיט לערנען תורה און מקיים זיין די תורה, לערנען מוסר און מקיים זיין וואס די ספרי מוסר שרייבן, לערנען חסידות און מקיים זיין וואס עס שטייט אין ספרי חסידות. זיין דבוק אין די אמונה פונעם אייבערשטן און אין די אמונה פון צדיקים; זיין דבוק אין סיפורי צדיקים, אין אהבת הבורא, אהבת התורה און אהבת ישראל.

זיך גרייטן צום ליכטיגן יום טוב חנוכה מיט אמונה

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, מיר גרייטן זיך שוין אט אט צום הייליגן לעכטיגן יום טוב חנוכה. "נר ה׳ נשמת אדם", "נר מצוה ותורה אור". עס לייכט, עס איז דא א לעכטיגקייט; די וועלט לייכט און האט א לעכטיגקייט. הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, וויאזוי קענען מיר עס שפירן? וויאזוי קענען מיר עס זען און זיך אנווארעמען מיט די לעכטיגקייט? נאר דורך אמונה.

אמונה איז דער יסוד פון אלעם, "וצדיק באמונתו יחיה". גלייבן אינעם אייבערשטן מיינט גלייבן אז אלעס — ממש אלעס — וואס א בשר ודם טוט פאר מיר, בין לטוב בין לרע, קומט דירעקט פונעם אייבערשטן. אויב אזוי, פארוואס דארף מען מכיר טובה זיין? ווייל אזוי וויל דער אייבערשטער.

מ׳טאר נישט האבן קיין שוועך הארץ אויף קיין שום איד, מ׳טאר נישט באשולדיגן קיין שום איד, און מ׳טאר גארנישט פאדערן פון קיין שום איד. מיר דארפן פון קיינעם גארנישט; אונזער גאנצע ארבעט איז נאר מבטל צו זיין אונזערע רצונות צום רצון השם. לעבן פרייליך, גליקליך, לוסטיג, רואיג, דערהויבן און לויטער, מיט א "מוח שליט על הלב" — זיך צו שטארקן מיט׳ן שכל אויף אלע הרגשות הלב. הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, "וזאת התורה לא תהא מוחלפת", די תורה טוישט זיך נישט און עס איז נישטא קיין אנדערע תורה. מיר געפינען זיך יעצט אין דעם חודש פון "מי כמוך באלים ה׳", "מי לה׳ אלי".

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, אין דעם שווערן גלות שרייט יעדער איד אויס: איך בין א געטרייער סאלדאט פונעם הייליגן באשעפער צו שפרייטן אמונה, בטחון, שמחה און שלום אויף דער וועלט.

אריינברענגען אן אוויר, א לופט פון הייליגקייט, פון רואיגקייט, פון מנוחה ושמחה און "אור ליהודים". הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, פועל׳ט אלעס גוטס, כל מיני ישועות, רפואות און נחמות. עס זאל זיין פאר אידישע קינדער נאר טוב וחסד, בשורות טובות, ישועות ונחמות, און א לעכטיגן תמיד! אמן כן יהי רצון.

דער מהלך פונעם הייליגן אריז"ל אין די מצוה פון כיבוד אב ואם

כיבוד אב ואם אין צען מינוט, דער זעקס און פערציגסטער שיעור בסיעתא דשמיא. היינט גייען מיר לערנען דעם "שער המצוות" פונעם אר"י הקדוש אין פרשת יתרו; קלארע, לעכטיגע און וויכטיגע ווערטער אינעם ענין פון כיבוד אב ואם. עס גיט אונז א געוואלדיגע קלארקייט און א פארשטענדעניש אין דער מצוה פון כיבוד אב ואם.

דער טאטע איז דער פונדאמענט און די סיבה פונעם קינד

זאגט דער אר"י הקדוש: א טאטע איז א "עילה" פארן "עלול". דער טאטע איז די סיבה (עילה) פונעם קינד, וואס ווערט געופן אן עלול. דאס מיינט אזוי: כדי א קינד זאל עקזיסטירן, דארף דער טאטע דאס משפיע זיין; דאס קינד ווערט נמשך פונעם טאטן.

עס איז אזוי ווי מען פארשטייט אז א הויז ווערט געבויט אויף א פונדאמענט; אויב האסטו א פונדאמענט, קען מען דערויף ארויפבויען א הויז, אבער אויב האסטו נישט קיין פונדאמענט, קענסטו נישט בויען די הויז. דער פונדאמענט איז נישט נאר פאר איין מינוט; קען מען דען אוועקנעמען דעם פונדאמענט נאכדעם וואס די הויז איז שוין געבויט? ניין. דער פונדאמענט דארף שטענדיג דארט זיין כדי די הויז זאל האבן א קיום. דער פונדאמענט דארף נישט די הויז, אבער די הויז דארף יא דעם פונדאמענט.

זאגט דער אר"י הקדוש, אז דאס איז די זעלבע זאך: א קינד איז אן עלול פון זיין עילה. דער טאטע איז ממציא דאס קינד, און דאס קינד דארף שטענדיג האבן דעם טאטן — דעם פונדאמענט. דער טאטע דארף נישט דאס קינד. דער אר"י הקדוש צייכנט צו די גמרא אין

מסכת בבא מציעא (דף ק"ח עמוד א'), ווּאו עס שטייט אז עס זענען דא פינף געריכטער ווּאס באקומען אלע ווּאסער פון איין קוואל, און דער קוואל איז פארשטאפט געווארן. דער אויבערשטער גארטן דארף מיט קיינעם נישט מאכן קיין געשעפטן און דארף נישט צוקומען צו קיינעם, ווייל ער געפינט זיך ממש נעבן דעם קוואל; אויב ער דארף עפעס פארריכטן, פארריכט ער עס ביי זיך און ער האט גארנישט מיט די אונטערשטע געריכטער. אבער די אלע אונטערשטע האבן יא א שייכות מיט דעם אויבערשטן גארטן; ווען דער אויבערשטער דארף עפעס פארריכטן, דארפן זיי אים העלפן, ווייל זיי קענען נישט אנקומען צום קוואל אן דעם אויבערשטן גארטן. דער אויבערשטער דארף נישט צוקומען צו די אונטערשטע, אבער די אונטערשטע מוזן צוקומען צום אויבערשטן. ממילא, ווען דער אויבערשטער פארריכט זיין חלק, דארף ער עס טון פאר זיך, און ווען אן אונטערשטער פארריכט זיין אייגענעם חלק, דארף אים קיינער נישט אריסהעלפן. אבער ווען דער אויבערשטער פארריכט זיין טייל, דארף אים יעדער אריסהעלפן, ווייל אן אים קענען זיי נישט אנקומען צום קוואל.

מיט דעם משל שטעלט דער אר"י הקדוש אריס דעם יסוד ווּאס א קינד דארף ווּיסן איבער זיין טאטן. ער ברענגט אריס נאך מער: ווען די עלטערן קאליע מאכן א "צינור", ברענגט עס א גרויסע פראבלעם פאר זייערע קינדער, אבער ווען די קינדער מאכן קאליע דעם צינור, דארפן די עלטערן נישט מאכן קיין תיקון. קינדער דארפן מאכן א תיקון פאר די עלטערן, ווי עס שטייט: "פוקד עון אבות על בנים". ווּיבאלד עס איז דא א שורש, און אלעס ווּאס פאסירט ביי די קינדער ציט זיך פון די עלטערן, דארפן די קינדער מאכן תיקונים פאר זייערע עלטערן, אבער עלטערן דארפן נישט מאכן תיקונים פאר זייערע קינדער. "אבותינו חטאו ואינם" — אונזערע עלטערן האבן געזינדיגט און זיי זענען שוין נישט דא, "ואנחנו עונותיהם סבלנו" — אבער מיר ליידן פאר זייערע עונות. פארקערט אבער שטייט נישט.

זאגט דער אר"י הקדוש ווייטער, אז דאס איז פשט אין ווּאס עס שטייט ביי ישמעאל: "כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם". ישמעאל איז נישט באשטראפט געווארן פאר דעם ווּאס זיינע קינדער גייען יארן שפעטער אויסהרגענען אכציג טויזנט פרחי כהונה און זיי לאזן אויסגיין פאר דורשט. ער איז נישט באשטראפט געווארן דערפאר. קומט אויס, זאגט דער אר"י הקדוש, אז דער טעם פון כיבוד אב ואם איז קלאר געווארן: די שפע פון א קינד קומט נישט אראפ פון אויבן נאר דורך זיינע עלטערן; זיי זענען די "עילה" פארן "עלול". דער טעם, זאגט דער אר"י הקדוש, ארבעט זייער גוט ווען דער טאטע, די מאמע און די קינדער זענען פונעם זעלבן שורש נשמה; דעמאלט קומט אויס אז די קינדער דארפן צוקומען צו אלע השפעות און זייער גאנצע חיות דורך זייערע עלטערן.

זאגט אבער דער אר"י הקדוש, אז עס איז באקאנט אז רוב קינדער זענען נישט פונעם זעלבן שורש ווי די עלטערן. עס קען זיין אז די עלטערן זענען מצד החסד און די קינדער מצד הגבורה, אדער פארקערט, און בפרט ווען עס זענען דא אזויפיל גלגולים. די נשמות פון די קינדער האבן רוב מאל נישט קיין יחוס, קיין שום קירבה אדער שייכות מיט דעם טאטן און דער מאמען.

אדרבה, זאגט דער אר"י הקדוש, מען קען אמאל טרעפן א גאר נידריגן און שוואכן מענטש, איינער פון די פראסטע מענטשן ווּאס זענען דא, ווּאס זאל געבוירן א צדיק גמור אדער א חכם גדול, ווּעמענס נשמה איז טויזנט מאל העכער ווי די נשמה פונעם טאטן. אויב אזוי, ווּיאזוי איז שייך אז דאס קינד זאל דארפן מכבד זיין זיין טאטן? ער האט דאך נישט דעם זעלבן שורש נשמה, ער האט נישט קיין שום שייכות מיט אים, און ער איז א פיל העכערע נשמה — פארווּאס דארף ער אים מכבד זיין?

די עלטערן אלס א "מלבוש" און א מדריך פארן קינד'ס נשמה

זאגט דער אר"י הקדוש: זאלסטו ווּיסן אז יעדע נשמה קומט אראפ דורך די נשמות פון דעם טאטן און דער מאמען. דער טאטע ברענגט אראפ די בחינה פון חסדים. כאטש ער האט נישט קיין דירעקטע שייכות, באהעפט זיך דער טאטע מיט דער נשמה פונעם קינד ווּאס ער ברענגט אראפ. דער טאטע ווערט א "קלייד", א מלבוש ווּאס נעמט ארום די נשמה פונעם קינד. דער מלבוש דינט אלס דער מדריך ווּאס פירט די נשמה אויף דער ווועלט און העלפט איר האבן א קיום; עס ברענגט די הדרכה און דעם מהלך החיים ווּיאזוי מקיים צו זיין מצוות און לערנען תורה.

א קינד ווערט געבוירן קליין און ווּייסט גארנישט; ער קען נישט קיין תורה און קיין מצוות. די נשמה פונעם טאטן העלפט אים, איז אים

מייעץ און פירט אים אויפן ריכטיגן וועג. וועז עס איז א נייע נשמה וואס איז נאך קיינמאל נישט געווען אויף דער וועלט, דארף זי דעם טאטן זייער שטארק האבן. אבער אפילו א נשמה וואס איז א גלגול און איז שוין געווען אויף דער וועלט, וויבאלד זי האט געזינדיגט, שטערן די פריערדיגע גלגולים און עוונות די נשמה פון קענען טון תורה, מצוות ומעשים טובים; דעריבער מוז מען צוקומען צום מלבוש, וואס דאס איז די נשמה פונעם טאטן.

די זעלבע זאך איז מיט דער מאמען: זי ברענגט די בחינה פון גבורה און ווערט אויך א לבוש. קומט אויס, אז אלעס וואס א קינד טוט אויף דער וועלט — תורה, מצוות און מעשים טובים — אלעס קומט דורך די הילף, די הדרכה און דעם כח פונעם טאטן און דער מאמען. דער אר״י הקדוש לייגט צו, אז די גאנצע שפע וואס ווערט משפיע געווען אויף א מענטש פון אויבן אראפ צו דער וועלט, קען נאר קומען דורך די לבושים פונעם טאטן און דער מאמען.

לויטן אר״י הקדוש, האסטו יעצט ארויס דעם ענין פון די שותפות וואס די קינדער האבן מיט דעם טאטן און דער מאמען.

דער קשר פונעם שורש: ווי א מאגנעט צווישן טאטע און זון

דער גר״א שרייבט אין משלי (כ״ג, ט״ו) אויפן פסוק וואס שלמה המלך זאגט ״בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני״: זאגט דער גר״א אז א פאטער מיט א זון – און דאס זעלבע איז ביי פרויען אויך – זענען פון איין שורש. וועז דער זון איז א חכם און ער פרייט זיך, אפילו ער ווייזט עס נישט ארויס פאר קיינעם, וועט זיך דער טאטע פון זיך אליין אנהייבן שטארק צו פרייען. עס איז אזוי ווי א מאגנעט וואס מען צושניידט אויף צוויי; וועז איין חלק שאקלט זיך, וועט זיך דער צווייטער חלק אויך שאקלען, אפילו זיי זענען ווייט אפגערוקט איינס פונעם צווייטן. דער טבע פונעם שורש הבן איז אז ער איז ארויסגעשניטן פונעם פאטער, און וועז דאס קינד פרייט זיך, באקומט דער טאטע אן אינערליכע שמחה. ״בני! אם חכם לבך״ – מיין זון, אויב דיין הארץ פארמאגט חכמה און דו פרייסט זיך, ״ישמח לבי גם אני״ – וועל איך פון זיך אליין באקומען א שמחה אין אלע מיינע אברים. אזוי זאגט דער גר״א הקדוש.

מיר זעען פון דעם אז די חכמה און די דעת פון א קינד זענען מעורר שמחה און רחמים ביים טאטן. ווייסטו פארוואס? ווייל דער אר״י הקדוש האט עס יעצט מסביר געווען: דאס אלעס קומט ווייל דער שורש דערפון שטאמט פונעם טאטן.

דער הייליגער בני יששכר ברענגט אין ספר ״דרך פקודיך״ אז די מצוה פון כיבוד אב ואם איז אנדערש ווי אנדערע מצוות, וויבאלד דער טאטע העלפט און ברענגט די חיות און די השפעות פארן קינד. ממילא, כדי דאס קינד זאל האבן אריכות ימים און געניסן פון טוב וחסד זיין גאנץ לעבן, דארף ער דאך האבן דעם לבוש פונעם טאטן און דער מאמען; דעריבער מוז ער מקיים זיין כיבוד אב ואם, וואס דאס איז זיין אריכות ימים ושנים טובות ברוחניות ובגשמיות. אזוי זאגט דער בני יששכר.

די סכנה פון אפהאקן דעם קשר מיט די עלטערן

יעצט, הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, לאמיר אריינטראכטן: וויאזוי איז מעגליך מצער צו זיין א טאטן? וויאזוי קען מען זיך אפהאקן פון א טאטן? אלעס וואס דו טוסט – דו לערנסט, דו דאוונסט, דו עסט, דו טרינקסט, דו האסט פרנסה און קינדער – אלעס קומט דורך דיין טאטן. עס איז בכלל נישט דו, עס איז דיין טאטע.

דו ווייסט וויפיל הכרת הטוב דו דארפסט האבן פאר דיין טאטן? דו ווייסט וויפיל כיבוד אב ואם און מורא אב ואם דו דארפסט אינווועסטירן, כדי דער אייבערשטער זאל דיר וועלן געבן א גוטע און רייכע השפעה, גוטע תורה, עבודה ויראת שמים, רוחניות און גשמיות פאר דיר, פאר דיין שטוב, און פאר אלעס וואס דו דארפסט אויף דער וועלט?

און דא קומט ארויס נאך פיל מער: דו דארפסט מתקן זיין די עוונות פון דיין טאטן, בשעת דיין טאטע דארף נישט מתקן זיין דיינע עוונות. דאס איז דיין התחייבות, ווייל דיין גאנצער פונדאמענט באשטייט פון כיבוד אב ואם. וויאזוי איז מעגליך צו פארשעמען, מבזה זיין, אפהאקן, ארויסברענגען א שלעכט געפיל אדער זיך דערווייטערן פון א טאטע און א מאמע? איך האב רחמנות אויף קינדער וואס רעדן נישט מיט די עלטערן; זיי באקומען נישט די ברכות, זיי האבן נישט די תפילות, זיי פעלט די וואראמקייט און די לעכטיגקייט פון א טאטע און א מאמע. זיי פארשליסן פאר זיך אליין די רערן פון השפעה. אמאל מאכט זיך אז קינדער זאגן אז דאס לעבן

גייט פיל בעסער זייט מען האט אפגעקלאפט דעם קשר מיט די עלטערן, אבער דאס איז בלויז דער כח היצר. יא, כישוף און עבודה זרה האבן אויך אמאל געוויזן גרויסע זאכן, און די נביאי שקר האבן אויך געוויזן ״הצלחות״, אבער צום סוף ווייזט דער הייליגער באשעפער פארן מענטש דעם אמת. לאמיר נישט ווארטן צו זען דעם שרעקעדיגן אמת, לאמיר אלע זוכן צו זען דעם אמת׳ן אמת.

אלע אונזערע השפעות – געזונט, פרנסה, נחת, תורה, עבודה ויראת שמים, רוחניות און גשמיות – אלעס קומט דורך די עלטערן און וועגדט זיך אין אונזער כיבוד אב ואם. אונזער אריכות ימים, אונזער געזונט, אונזער הנאה און אונזער הצלחה אין לעבן – אלעס ליגט אין כיבוד אב ואם. מיר לעבן אויף כיבוד אב ואם; דאס איז אונזער פונדאמענט, און אן דעם קענען מיר נישט עקזיסטירן. זאל זיין הצלחה וברכה און סייעתא דשמיא.